

Asia: VN/21468/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi ulosottokaaren 4 luvun 48 §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Prof. Tuula Linna

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi ulosottokaaren 4 luvun 48 §:n muuttamisesta

Ehdotuksessa oleva tavoite suojata pienituloisia ulosottovelallisia on perusteltu sikäli, että kuluttajahinnat ja asumisen kustannukset ovat nousseet. Valittu keino, toisin sanoen suojaosuuden kaavamainen nostaminen, ei kuitenkaan ole onnistunut. Suojaosuuden nostaminen johtaa siihen epäoikeudenmukaiseen tulokseen, että myös suurituloisten velallisten ulosotto kevenee. Esimerkiksi verojen ym. vähennysten jälkeen noin 4.000–5.000 euron nettotuloa saavien velallisten ulosmittaus lieventyy yli 300 eurolla kuukausittain.

Suojaosuuden nostaminen on johtanut maksuhäiriömerkintöjen määrän merkittävään kasvuun: varattomuusesteitä ja suppean ulosoton esteitä on todettu kesäkuun 2023 loppuun mennessä lähes 80 000 enemmän kuin vuonna 2022. Tämä tarkoittaa 23,4 prosentin kasvua. Luonnoksessa ei ole tehty kunnollista vaikutusarviointia siitä, mitä tarkoittaa, jos vuonna 2023 maksuhäiriöiden määrä lisääntyy noin 160 000:lla.

Perimistulos on pienentynyt vuonna 2023 ensimmäisen 7 kk:n aikaa 18 miljoonaa euroa. Sen pohtimisessa, kuinka suuri pudotus on ollut, olisi tullut ottaa huomioon myös asiamäärien ja velallisten määrän muutokset. Olisi tärkeää myös tietää, kuinka suuri vaikutus on ollut niin

sanottuihin heikkoihin velkojaryhmiin (mm. elatusavut sekä rikoksen uhrit ja muut vahingonkorvauksen saajat). Vaikutusarviointi on tältä osin puutteellinen.

Pidän yllä todettujen syiden perusteella parempana kehittää pienituloisten ulosottoa vapaakuukausimallin pohjalta. Vapaakuukausia voitaisiin antaa pienituloisille jo heti ensimmäisenä ulosottovuonna. Tällainen malli ei johtaisi velallisten maksuhäiriömerkintöihin, velkamäärien kasaantumiseen eikä suuriin menetyksiin velkojille, mutta antaisi velallisen käyttöön riittävästi varoja. Vapaakuukausimalli ei johtaisi siihen, että myös suurituloiset hyötyisivät uudistuksesta.

Joka tapauksessa luonnostellun uudistuksen tulee olla määräaikaisesti voimassa oleva laki. Kun kokemusta korotetun suojaosuuden vaikutuksesta ei ole riittävästi, lain ei tule olla pysyvä vaan voimassa enintään vuoden 2024 loppuun saakka. Siinä ajassa oikeusministeriössä tulee voida kehittää uusi mahdollinen toistuvaistulon ulosmittausmalli. Mallia uudistettaessa tulee ottaa huomioon, ettei se voi olla kaavamainen tavalla, jossa ei oteta huomioon esimerkiksi määrätarkoitukseen myönnettävien sosiaalietuuksien tarkoituksia.

Tuula Linna